Қаңлылар

Қаңлылар туралы

Қаңлы мемлекеті - Қытай жазба деректерінде канцзюй деген атпен, б.з. д. 2 ғ. айтылады.

Сырдария, Талас өзендері бойында орналасты. Саны 600 мың адам, 120 мың әскерімен Орталық Азиядан келген. Астанасы Битян қаласы.

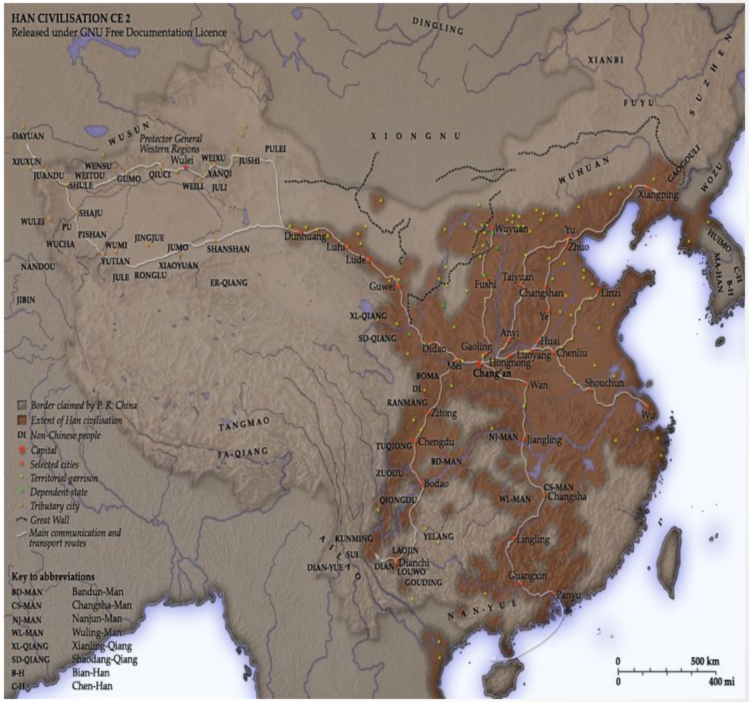

Тарихы

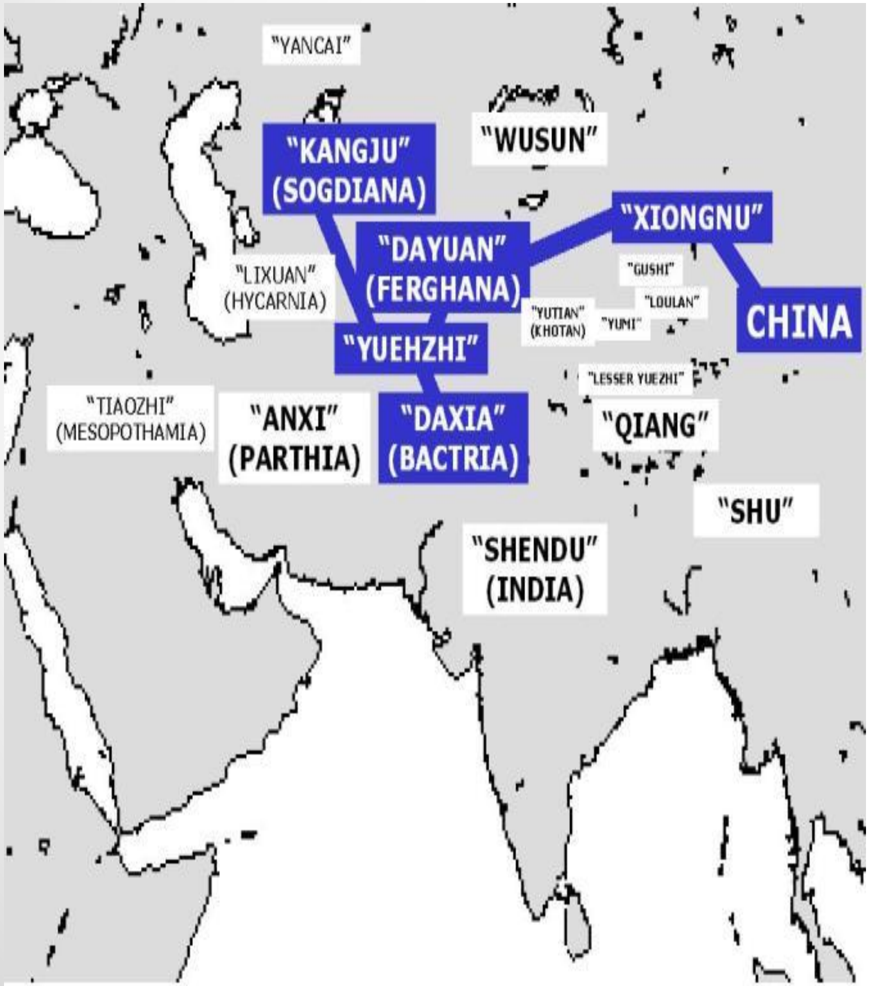

Б. з. б. ІІ ғасырдың екінші жартысындағы «Халықтардың ұлы қоныс аударуы» деп аталмыш кеткен тарихи оқиғалардың нәтижесінде Орталық Азияда жаңа мемлекеттік бірлестіктер, соның ішінде Үйсін, Янцай, Қаңлы мемлекеттері қалыптасады. Соңғысы Қазақстан тарихында елеулі рөл атқарды.

23

Сауда қатынастары

Қаңлылар мемлекеті географиялық жағынан қолайлы жерге орналасты. Оның аумағы арқылы Ұлы Жібек жолы өтті.

www.ZHARAR.com

САЯСИ ТАРИХЫ

Ертедегі алуан түрлі жазбаша деректемелерде Қаңлы елінің аты б. з. б. XIV ғасырдан бастап мәлім болғанымен, Орта Азиядағы б. з. б. IV ғасырдың аяғындағы оқиғаларды жақсы білетін антик авторлары қаңлыларды тоқталмайды. Сырдария бойындағы аймақта «Қан үйі» б. з. 6. III, дұрысында,II ғасырда көтерілген деп жорамалдауға болады.

15 Кәсіпшілігі: аңшылық

Қабан

Таутеке

Арқар

Марал

Елік

Киік

Қаңлылар аң аулау кәсібімен де айналысқан. Олар елік, таутеке, арқар, киік, марал т.б. аңдарды аулаған.

www.ZHARAR.com

- Бұл сол кезеңдегі көшпелілер үстемдігінің күшеюінен болған еді. Егер б. з. б. ІІ ғасырдың екінші жартысында Чжан-Цянь Қаңлы жерлерінің оңтүстігінде юечжиге, ал солтүстігінде ғұндарға тәуелді екенін айтса, біздің заманымыздағы І ғасырда мұндағы жағдай өзгереді. Егер Чжан- Цянь юечжи әскерін 100-200 мың, ал қаңлы әскерін 90 мың деп хабарлаған болса, Цань-Хань-Шу енді қаңлы әскерін 120 мың, юечжи әскерін 100 мың дейді14. Бұл кезенде Орта Азиядағы қос өзен аралығында юечжилердің негізгі бөлігінің оңтүстікке, сол жағалаудағы Бактрияға ығысуы, жерге отырықшылық орын алып, жеке-жеке бес иелікке бөлінгенін, мұның өзі қаңлымен салыстырғанда олардың әлсіреуіне әкеп соқпай қоймағанын, ал қаңлылардың алдынан оңтүстік пен батысқа экспансия үшін мүмкіндік ашылғанын атап өткен жөн.

9

Егіншілік

Тары

Бидай

Сұлы

Қаңлылар мекендеген қоныстардан тары, арпа, бидай сияқты дәнді дақылдардың, қауын, қарбыз секілді бақша дақылдарының, алма, жүзім, өрік сияқты жемістердің қалдықтары табылды.

www.ZHARAR.com

Археологиялық ескеткіштері

- Қоңыртөбедегі қаңлы обасынан табылған сасанилік бедерлі асыл тастар (б. з. IV—V ғғ.): 1 — сердолик, 2-4 — халцедон. Бір кездерде қаңлылар мекендеген аудандардан археологтар қоныстар мен қорымдар тапты. Бұл ескерткіштер Қауыншы, Отырар-Қаратау, Жетіасар археологиялық мәдениеттеріне жатқызылды. Біріншісі - Ташкент жазирасына, екіншісі - Сырдарияның орта ағысындағы Қаратау беткейлерінен Таласқа дейінгі аудандарға, үшіншісі - Қуандария мен Жаңадария аңғарына таралған.

www.ZHARAR.com

- Қаңлы дәуіріндегі Орталық Азия аймақтарына салыстырмалы сипаттама берген кезде Сырдарияның сағасынан Ферғанаға дейінгі біртұтас мәдени-шаруашылық өңір айқындалады. Ол өңірге отырықшы егіншілік-малшылық экономика, іргелі архитектурасы мен қорғаныс құбылыстары, қоныстанудың жетекші үлгісі ретіндегі аздап бекініс жасалған қоныстар, қолөнердің нашар дамуы, ақша айналысының шектеулілігі және басқа да белгілер тән болған25.

37. Қаңлылардың шаруашылығы мен тұрмысы

8

Егіншілік

Астық арнайы қыш көзелер мен ыдыстарда сақталынды. Оны сақтайтын ұра-шұңқырлар да қазылған.

www.ZHARAR.com

СЛАЙД | РЕФЛЕКСИЯ | ҮЙ ТАПСЫРМАСЫ

- Қазбалардың біреуінен Сарай үйі толық аршылды. Ол тікбұрышты, көлемі 28х18,5 м болып шықты. Сарай шаршылап орналасқан бес жайдан, кіру кешені мен құрылысты батыстан шығысқа қарай орап өтетін екі дәлізден тұрған. Оның орталығында шаршы зал (3,6х3,6 м) бар, ол басқа жайлардың бәрімен арқа арқылы өтетін жолдармен байланысқан. Бір кездерде оның төбесі жалпақ етіп жабылған.